

Beslut

**efter kvalitetsgranskning av arbetet med att främja
ett positivt skolklimat vid Dansäterskolan i Motala
kommun**

Inledning

Skolinspektionen har med stöd av 26 kap. 19 och 20 §§ skollagen (2010:800) genomfört en tematisk kvalitetsgranskning av Dansäterskolan. Syftet med denna kvalitetsgranskning är att granska arbetet med att främja ett positivt skolklimat och elevernas sociala samspel med fokus på årskurserna 4-6. Detta omfattar hur rektorn arbetar strategiskt för att främja ett positivt skolklimat och hur lärare och annan skolpersonal arbetar med att främja ett positivt skolklimat.

Skolinspektionen gör en samlad bedömning utifrån de kvalitetskriterier som tagits fram för granskningen (se bil. 3). Skolinspektionen bedömer verksamhetens kvalitet i tre nivåer, hög kvalitet, hög kvalitet i flera delar och låg kvalitet. Om Skolinspektionen bedömer att ett utvecklingsarbete behövs för att höja verksamhetens kvalitet inom någon frågeställning anges ett eller flera utvecklingsområden. En skriftlig redovisning av åtgärder begärs då av huvudmannen.

Beslut

Skolinspektionen bedömer att framtagna kvalitetskriterier uppfylls vid Dansäterskolan i följande utsträckning:

Rektorns strategiska arbete för att främja ett positivt skolklimat

Rektorn arbetar i hög utsträckning för att främja ett positivt skolklimat.

Skolinspektionen har inte identifierat något utvecklingsområde inom frågeställningen.

Lärares och annan skolpersonals arbete med att främja ett positivt skolklimat

Lärare och annan skolpersonal arbetar i hög utsträckning med att främja ett positivt skolklimat.

Skolinspektionen har inte identifierat något utvecklingsområde inom frågeställningen.

Skolinspektionen avslutar härmed granskningen av Dansäterskolan.

Skolinspektionens bedömningar

Nedan framgår vad som ligger till grund för Skolinspektionens bedömning inom respektive frågeställning.

Rektors strategiska arbete för att främja ett positivt skolklimat

Inom detta område granskas hur rektorn arbetar för att det ska finnas ett gemensamt arbete på skolövergripande nivå för att främja ett positivt skolklimat. Detta inkluderar även hur rektorn arbetar och tar ansvar för att lärare och annan personal på skolan utvecklar och förhåller sig till de gemensamma förhållningssätten.

Området inbegriper även att lärare och annan personal ska få vägledning, stöd och kompetensutveckling som möjliggör gemensamma förhållningssätt så att de kan omsätta dessa och verka för att främja ett positivt skolklimat.

Skolinspektionen bedömer följande: Rektorn arbetar i hög utsträckning strategiskt för att främja ett positivt skolklimat. Nedan följer Skolinspektionens motivering till bedömningen utifrån vad som framkommit i intervjuer med rektor, lärare, annan personal och elever, observationer samt inkommen dokumentation.

Gemensamt arbete på skolövergripande nivå

Rektorn ansvarar för ett strategiskt arbete som syftar till att främja ett positivt skolklimat där hela skolan involveras. Rektorn arbetar medvetet med att skapa en övergripande skolkultur med en tydlig vision, *Det är viktigt för mig att det går bra för dig*, som all personal arbetar enligt. Visionen innebär ett förhållningssätt som är relationellt och ett agerande med omsorg och värme. En central del i arbetet är rektorns organisation av mentorskapet för att öka tryggheten för eleverna samt ge goda förutsättningar för ett relationellt ledarskap. Rektorn har också gjort en omorganisering av lokaler för att elever och personal ska kunna äta lunch tillsammans. Tidigare åt eleverna lunch i sina klassrum men numera äter de tillsammans med sina mentorer i en samlingshall som används som matsal. Andra insatser som rektorn har genomfört då det har framkommit att eleverna är otrygga, är vuxennärvaro i eller utanför omklädningsrummen samt förflyttning med buss med fasta placeringar och mobilförbud för eleverna i årskurs 6 till den skola där de har språkval. För att skapa en övergripande skolkultur har rektorn gett både lärare och elevhälsan i uppdrag att bygga upp skolgemensamma aktiviteter såsom

fadderverksamhet. Vidare finns, i skolans årshjul för hälsofrämjande arbete, en tydlig plan för hur det klass- och skolövergripande värdegrundsarbetet ska gå till och vad det ska innehålla. Det finns också en planering för vad som ska ingå i värdegrundsarbetet i varje årskurs. Exempelvis arbetar årskurs 4 med språkbruk och Stopp min kropp-vecka där både lärare och personal i elevhälsan ansvarar för genomförandet. Därtill har rektorn tagit fram rastrutiner i form av ett rastvärdsschema för lärare och fritidspersonal samt riktade uppdrag till läraren i ämnet idrott och hälsa att anordna rastaktiviteter. Vårdnadshavare ges flera möjligheter att komma med synpunkter på skolans klimat men också att aktivt delta i arbetet med att främja ett positivt skolklimat. Vårdnadshavare svarar på enkäter och deltar vid föräldramöten och utvecklingssamtal där trygghetsfrågor och bemötande tas upp. Därtill finns det ett skolråd för vårdnadshavare som bland annat ansvarar för att anordna en vårfest för hela skolan. Rektorn fångar också upp elevernas synpunkter via enkäter, sociogram samt klass- och elevråd.

Rektorn tar aktivt ansvar för att personalen tillämpar och förhåller sig till skolans gemensamma förhållningssätt. Läsåret startar med uppstarts dagar då rektorn samlar hela personalgruppen för att skapa en samsyn kring skolans ledord och vision. Ledorden och visionen ska genomsyra hela verksamheten och elevhälsans främjande värdegrundsarbete är en riktlinje för hur det arbetet ska bedrivas tillsammans med eleverna. Under läsåret finns det flera forum att samtala om arbets- och förhållningssätt för att bibehålla samsynen och utveckla nya gemensamma arbetsätt som främjar ett positivt skolklimat. Exempelvis finns elevernas trygghet som en diskussionspunkt på elevhälsomöten och i pedagoglagen diskuterar lärare och mentorer från låg- och mellanstadiet skolövergripande insatser för att göra skoldagen tryggare för eleverna. I pedagoglagen har lärarna bland annat arbetat fram en gemensam lektionsdesign vilken också inkluderar förhållningssätt i klassrummet. Därtill har all skolpersonal morgonmöten två gånger i veckan då de tar upp gemensamma aktiviteter som kommer att ske men även händelser i klasser eller med elever som alla behöver känna till och förhålla sig till på ett gemensamt sätt. Rektorn följer upp hur arbets- och förhållningssätt fungerar genom enkäter, klassrumsbesök, uppföljningar vid klassgenomgångar samt genom det systematiska kvalitetsarbetet. I slutet av varje läsår gör rektorn en större uppföljning av hur elevhälsans främjande årshjul för värdegrundsarbetet har fungerat ut i verksamheten. Rektorn följer då upp värdegrundsarbetet i varje klass för att få kunskap om vad som har fungerat bra och vad som eventuellt behöver justeras inför kommande läsår. Även vid klassgenomgångar följer rektorn systematiskt upp, med stöd av gemensam dokumentation, hur insatser kopplade till elevernas trygghet har fallit ut.

Vägledning, stöd och kompetensutveckling

Rektorn ser till att personal får vägledning, stöd och kompetensutveckling utifrån skolans behov för att främja ett positivt skolklimat. Stöd och handledning ges av olika kompetenser inom elevhälsan samt av rektorn till lärare och annan personal som till exempel behöver stöd i hur de ska bemöta elever som möter utmaningar i skolan. Elevhälsan vägleder lärare i hur de kan hantera konflikter med elever och rektorn arbetar nära all personal kring hur de kan arbeta relationellt och utöva ett mjukt ledarskap. Rektorn vill att personalen fokuserar på att bygga relationer med eleverna för att få en förståelse för och en bakgrund till vad en elevs beteende beror på. Personalgruppen arbetar innevarande läsår med ett utbildningsmaterial från Skolverket om neuropsykiatriska funktionsnedsättningar. I den fortbildningen ingår ämnen som inkludering och att skapa en miljö som alla elever trivs i. Vidare har elevhälsan viktiga roller i att stödja lärarna i det främjande värdegrundsarbetet genom att tillhandahålla förslag på vilka aktiviteter och vilket material som de kan använda sig av när de till exempel arbetar med respekt för olikheter såsom funktionsvariationer. I skolans pedagoglag som leds av förstelärare har kompetensutvecklingsinsatser genomförts kring bemötande och kooperativt lärande för att stärka ett positivt skolklimat. Lärarna har auskulterat i varandras klassrum för att observera, diskutera och modellera hur de bemöter elever. Fortbildningen om kooperativt lärande har bland annat handlat om hur lärarna kan träna eleverna i samarbete och att lyssna på varandra. Nyanställda och vikarier får även introduktion i form av tydlig vägledning om skolans gemensamma förhållningssätt och ledord. Nyanställda får en mentor som har ett särskilt uppdrag att fortlöpande ge stöd kring förhållnings- och arbetssätt och svara på frågor som uppkommer i vardagen. Skolan har några fasta vikarier och de deltar vid morgonmöten och får stöd av personalen på skolan för att de ska kunna arbeta i linje med skolans värdegrund och rutiner.

Skolinspektionen har inte identifierat något utvecklingsområde inom frågeställningen.

Lärares och annan skolpersonals arbete med att främja ett positivt skolklimat

Inom detta område granskas lärares och annan skolpersonals arbete med att eleverna ska trivas och vara trygga i skolmiljön, under hela skoldagen. Det innefattar hur lärare och personal arbetar relationsfrämjande och i sitt ledarskap agerar tydligt och samtidigt varmt, omtänksamt och stöttande. Området inkluderar även hur personalen arbetar för att eleverna ska involveras så att de ges möjlighet att utveckla sin förståelse för vad ett

positivt skolklimat innebär. Härtill granskas om det sker ett arbete, med gemensamma arbetssätt och aktiviteter, som utvecklar skolklimatet.

Skolinspektionen bedömer följande: Lärare och annan skolpersonal arbetar i hög utsträckning med att främja ett positivt skolklimat. Nedan följer Skolinspektionens motivering till bedömningen utifrån vad som framkommit i intervjuer med rektor, lärare, annan personal och elever, observationer av skolmiljön samt inkommen dokumentation.

Ledarskap och relationsarbete

Lärare och annan skolpersonal utövar ett tydligt och samtidigt omtänksamt och stöttande ledarskap i syfte att främja ett positivt skolklimat och positiva relationer under skoldagen. Personalen bemöter eleverna vänligt och de visar att de bryr sig om vem de har framför sig genom att exempelvis fråga hur eleverna mår eller genom att ta reda på vad eleverna tycker om saker. Personalen är mån om att agera som förebilder för eleverna och modellerar beteenden för eleverna. Exempelvis hälsar alltid personalen på varandra och eleverna, och mentorerna äter tillsammans med eleverna i matsalen och pratar med eleverna om vikten av att lunchen ska vara en lugn stund. I skolans relationella förhållningssätt ingår också att personalen inte kritiserar och skäller på eleverna utan att de tar reda på vad som har hänt genom att lyssna på eleverna. Vidare finns det en balans hos personalen mellan ordning och omtanke. Det tar sig uttryck i att personalen är noga med att förklara varför det är viktigt att det finns regler i skolan och på vilket sätt det skapar trygghet. Personalen behövde exempelvis skapa tydligare regler på fotbollsplanen för att komma till rätta med bråk och kränkande språkbruk. När reglerna kommunicerades med eleverna förklarade personalen syftet med reglerna och även om eleverna blev arga i början, tyckte de efter en tid att det blev bättre på fotbollsplanen. Eleverna upplever i stort att skolan är en trygg plats och att personalen är rättvis och stöttande. Eleverna vet vem de ska vända sig till vid eventuella incidenter och beskriver att personalen alltid är uppmärksam på och agerar om en elev är ledsen, ensam eller slår sig.

Det finns flera strategier och arbetssätt för att göra eleverna involverade i arbetet med att främja ett positivt skolklimat. Eleverna involveras kontinuerligt i samtal om hur man är mot varandra och vilken värdegrund som ska finnas på skolan. Lärarna tar återkommande upp skolans ledord, *Det är viktigt för mig att det går bra för dig*, samt värdeorden empati, hänsyn, respekt och trygghet. Eleverna får arbeta med de fyra värdeorden och definiera vad det innebär att till exempel visa empati och hur man agerar när man är hänsynsfull. Lärarna arbetar också tillsammans med eleverna enligt elevhälsans årshjul för värdegrundsarbetet då de till exempel tittar på en film tillsammans för att sedan reflektera kring filmens

innehåll. Även elevhälsans personal genomför värdegrundsövningar tillsammans med eleverna. I årskurs 6 finns exempelvis ett värdegrundspass om allas lika värde som kuratorn genomför tillsammans med kommunens fältarbetare. Personalen skapar sig också en bild av hur eleverna uppfattar skolklimatet genom bland annat trygghetsenkäter och sociogram. Resultatet av trygghetsenkäten diskuteras tillsammans med eleverna på till exempel klassråd och personalen vidtar åtgärder utifrån vad som framkommer i resultatet.

Personalen arbetar medvetet utifrån skolans gemensamma förhållningssätt för att främja positiva relationer och skapa ett positivt skolklimat. Skolans arbets- och förhållningssätt är väl kända bland personalen och det finns en samsyn kring hur all personal ska arbeta relationellt med eleverna. Vuxennärvaron är hög på rasterna och de vuxna har ansvar för olika zoner. Det finns organiserade rastaktiviteter som en vuxen ansvarar för under förmiddagsrasten och varje måndag deltar hela skolan i *Röris* för att starta skolveckan gemensamt. Exempel på *Röris*-aktiviteter är tabata som ibland leds av eleverna i årskurs 6 och promenad med samtalskort i årskursblandade grupper. Vidare arbetar skolan kontinuerligt med klass- och skolövergripande aktiviteter såsom fadderverksamhet och temaveckor. Fadderverksamheten syftar till att bygga trygga relationer mellan årskurserna. I faddergrupperna pysslar eleverna tillsammans eller leker en lek. I sådana sammanhang arbetar lärarna med att de äldre eleverna ska vara förebilder för de yngre. Skolans må bra-grupp som består av skolkuratorn, en lärare och en lärare för fritidshem planerar vänskapsveckan och trygghetsveckan. Vänskapsveckans syfte är att stärka den sociala sammanhållningen på skolan genom att prata om goda vänskapshandlingar och om respekt för människors olikheter. Under veckan får eleverna exempelvis pyssla tillsammans över årskurserna och pynta skolan med hjärtan som har ett budskap. Eleverna träffas även mellan årskurserna i undervisningssituationer inom till exempel svenskämnet när de läser för varandra.

Skolinspektionen har inte identifierat något utvecklingsområde inom frågeställningen.

På Skolinspektionens vägnar

X Anna Johansson

Beslutsfattare
Signerat av: Anna Johansson

X Helena Forsberg

Föredragande
Signerat av: Helena Forsberg

I handläggningen av ärendet har även Emelie Nordqvist deltagit.

Bilaga 1: Författningsstöd

Skollag (2010:800)

Av 1 kap. 3 § skollagen framgår att i denna lag avses med

- **undervisning:** processer som på lektioner eller vid andra lärtillfällen leds av lärare eller förskollärare mot mål som anges i förordningar och andra författningar som ansluter till denna lag och som syftar till utveckling och lärande genom att barn eller elever inhämtar och utvecklar kunskaper och värden, och

- **utbildning:** verksamhet som bedrivs av en huvudman enligt denna lag inom vilken barn eller elever deltar i undervisning och andra aktiviteter.

Av 1 kap. 4 § skollagen framgår att utbildningen inom skolväsendet syftar till att barn och elever ska inhämta och utveckla kunskaper och värden. Utbildningen ska främja alla barns och elevers utveckling och lärande samt en livslång lust att lära. I utbildningen ska hänsyn tas till barns och elevers olika behov. Barn och elever ska ges stöd och stimulans så att de utvecklas så långt som möjligt. En strävan ska vara att uppväga skillnader i barnens och elevernas förutsättningar att tillgodogöra sig utbildningen.

Av 1 kap. 5 § skollagen framgår bland annat att utbildningen ska utformas i överensstämmelse med grundläggande demokratiska värderingar och de mänskliga rättigheterna som människolivets okränkbarhet, individens frihet och integritet, alla människors lika värde, jämställdhet samt solidaritet mellan människor. Var och en som verkar inom utbildningen ska främja de mänskliga rättigheterna och aktivt motverka alla former av kränkande behandling.

Av 5 kap. 3 § 1 st. skollagen framgår att alla elever ska tillförsäkras en skolmiljö där utbildningen präglas av trygghet och undervisningen av studiero. Med studiero avses att det finns goda förutsättningar för eleverna att koncentrera sig på undervisningen. Huvudmannen ska säkerställa att det på skolenheten bedrivs ett förebyggande arbete som syftar till att skapa trygghet och studiero.

Enligt förarbetena till skollagen främjas trygghet, liksom studiero, av tillitsfulla relationer, samsyn bland personalen, ett systematiskt arbete och en hög delaktighet av eleverna. Det är viktigt att arbetet för trygghet sker på ett skolövergripande sätt och att skolans personal har ett gemensamt förhållningssätt samt att det inte bedrivs avskilt från undervisningen och utan tillräcklig koppling till elevers vardag. Det förebyggande arbetet omfattar ett aktivt arbete med att främja de normer och värden som ska präglade utbildningen, bland annat alla människors lika värde och respekt för

andra människors egenvärde samt jämställdhet (prop. 2021/22:160 s. 41 och 229).

Av 2 kap. 8 § skollagen framgår att huvudmannen ansvarar för att utbildningen genomförs i enlighet med bestämmelserna i denna lag, föreskrifter som har meddelats med stöd av lagen och de bestämmelser för utbildningen som kan finnas i andra författningar.

Av 2 kap. 10 § skollagen framgår bland annat att rektorn beslutar om sin enhets inre organisation och ansvarar för att fördela resurser inom enheten efter barnens och elevernas olika förutsättningar och behov. Rektorn fattar i övrigt de beslut och har det ansvar som framgår av särskilda föreskrifter i denna lag eller andra författningar.

Av 2 kap. 34 § skollagen framgår bland annat att huvudmannen ska se till att personalen som har hand om utbildningen i den verksamhet som huvudmannen har ansvar för enligt denna lag ges möjligheter till kompetensutveckling.

Läroplan för grundskolan (Lgr22 [SKOLFS 2010:37])

Av grundskolans läroplan (Lgr 22, 1 Skolans värdegrund och uppdrag, förståelse och medmänsklighet) framgår att ingen i skolan ska utsättas för diskriminering som har samband med kön, etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, könsöverskridande identitet eller uttryck, sexuell läggning, ålder eller funktionsnedsättning eller för annan kränkande behandling. Alla sådana tendenser ska aktivt motverkas. Intolerans, förtryck och våld, till exempel rasism, sexism och hedersrelaterat våld och förtryck, ska förebyggas och bemötas med kunskap och aktiva insatser. Dessutom ska eleven enligt grundskolans läroplan ((Lgr 22, 1 Skolans värdegrund och uppdrag, god miljö för utveckling och lärande) möta respekt för sin person och sitt arbete. Skolan ska sträva efter att vara en levande social gemenskap som ger trygghet och vilja och lust att lära. Strävan ska vara att skapa de bästa betingelserna för elevernas bildning, tänkande och kunskapsutveckling och även om personlig trygghet och självkänsla grundläggs i hemmet har skolan en viktig roll. Eleverna ska få kännedom om hur de kan få hjälp om de upplever otrygghet i eller utanför skolan. Verksamheten ska präglas av omsorg om den enskilda elevens hälsa, välbefinnande och utveckling.

Vidare framgår det av läroplanen (Lgr 22, 2.3 Elevernas ansvar och inflytande) att alla som arbetar i skolan ska främja elevernas förmåga och vilja till ansvar och inflytande över den sociala, kulturella och fysiska skolmiljön. Skolans mål är att varje elev visar respekt för och hänsyn mot skolans personal och andra elever som en del av det gemensamma ansvaret för arbetsmiljön på skolan.

Bilaga 2: Granskningens genomförande

Bakgrundsuppgifter

Granskningen genomförs i 30 skolor runt om i landet med inriktning på årskurserna 4-6, i urvalet ingår såväl enskilda som kommunala huvudmän. Dansäterskolan i Motala kommun ingår i granskningen. Skolinspektionen besökte Dansäterskolan den 27 februari 2026. Besöket genomfördes av utredarna Helena Forsberg och Emelie Nordqvist.

Dansäterskolan i Motala kommun är en F-6-skola i samhället Borensberg. Skolan har en klass per årskurs med och det går cirka 70 elever på mellanstadiet.

Underlag för bedömning

Underlaget i detta beslut utgörs av:

- Fyra observationer i skolmiljön
- Två gruppintervjuer med elever
- Två gruppintervjuer med lärare och annan skolpersonal
- En intervju med rektor
- Dokument som begärts in från huvudmannen
- Officiell statistik som finns att tillgå om den aktuella skolenheten/huvudmannen.

Innan beslut har fattats har huvudmannen fått ta del av Skolinspektionens tjänsteanteckning från besöket för att ges en möjlighet att yttra sig över den.

De samlade iakttagelserna från alla skolor som har ingått i granskningen kommer att presenteras i en övergripande rapport. Rapporten är planerad att publiceras höstterminen 2026.

Bilaga 3: Granskningens utgångspunkter

Granskningens huvudsakliga fokus riktar in sig mot arbetet för ett positivt skolklimat under skoldagen och på årskurserna 4-6. Ett positivt skolklimat innefattar bland annat positiva, omtänksamma och stöttande relationer mellan elever och mellan skolpersonal och elever. Detta för att eleverna ska uppleva skola som en trygg, säker och respektfull plats, samt att eleverna uppskattar och känner en samhörighet med skolan. I granskningen är fokus på skolornas främjande arbete. Det främjande arbetet hänger dock så nära ihop med det förebyggande att de är svåra att skilja åt. Med skolklimat avses utbildningen i sin helhet, det vill säga allt som sker under skoldagen inom verksamheten. Arbetet behöver inkludera hela skolan med både de faktiska platser som finns i skolmiljön och alla individer på skolan, som rektor och all skolpersonal. Det huvudsakliga fokuset i granskningen riktas mot hur man arbetar med att främja ett positivt skolklimat och elevernas sociala samspel utanför undervisningstiden och inte specifikt i skolämnen under skoldagen. Hur lärare och annan skolpersonal arbetar med klasserna, elevgrupper och klassklimat är ändå en så pass central del i skolornas arbete för att skapa trivsel och trygghet att det inte går att avgränsa bort helt. Även elevers perspektiv, hur elever involveras i relationsarbetet och hur de stärks i sin förmåga att verka för ett positivt skolklimat är en del av granskningen.

Granskningen syfte

Syftet är att granska kvaliteten i skolors arbete med att främja ett positivt skolklimat och elevernas sociala samspel där hela skolan involveras i arbetet. Skolans arbete granskas i förhållande till Skolinspektionens kvalitetskriterier. För att uppfylla granskningens syfte ska följande frågeställningar besvaras:

- 1. I vilken utsträckning arbetar lärare och annan skolpersonal med att främja ett positivt skolklimat?*
- 2. I vilken utsträckning arbetar rektorn strategiskt för att främja ett positivt skolklimat?*

Kvalitetskriterier

Ledarskap och relationsarbete

Lärare och annan skolpersonal utövar ett tydligt och samtidigt varmt, omtänksamt och stöttande ledarskap i syfte att främja ett positivt skolklimat och positiva relationer under skoldagen; mellan elever och elever samt mellan elever och lärare och annan skolpersonal.

Arbetet präglas av att det finns tydliga strategier och arbetssätt för hur eleverna ska involveras.

Lärare och annan skolpersonal är väl förtrogna med skolans gemensamma förhållningssätt och arbetar medvetet utifrån dessa för att främja ett positivt skolklimat och positiva relationer; mellan elever och elever samt mellan elever och lärare och annan skolpersonal.

Gemensamt arbete på skolövergripande nivå

Rektorn ansvarar för att, genom ett strategiskt arbete, skapa ett positivt skolklimat där hela skolan involveras.

Rektorn tar aktivt ansvar för att skolan utvecklar gemensamma förhållningssätt, som all skolpersonal tillämpar och förhåller sig till.

Vägledning, stöd och kompetensutveckling

Lärare och annan skolpersonal ges vägledning, stöd och kompetensutveckling som möjliggör gemensamma förhållningssätt i arbetet med att främja ett positivt skolklimat.